

Plan for leseopplæring

ved Midtun skole

MIDTUN SKOLE

"En trygg og inkluderende skole som fremmer læring og utvikling for alle."

Innholdsfortegnelse

PLAN FOR LESEOPPLÆRING VED MIDTUN SKOLE.....	3
Kunnskapsløftet 2020.....	3
Sammen for kvalitet – læring og medvirkning.....	3
Hva er lesing?.....	3
Lesing som grunnleggende ferdighet i alle fag.....	4
LESING PÅ MIDTUN SKOLE.....	5
LESEPLANENS MÅL	5
GODE LESERÅD TIL FORESATTE.....	6
LESEPLAN FOR TRINNENE	7
1. TRINN.....	7
2. TRINN.....	9
3. TRINN.....	12
4. TRINN.....	14
5. TRINN.....	16
6. TRINN.....	18
7. TRINN.....	20
OVERSIKT OVER LESEMÅTER.....	22
OVERSIKT OVER LESESTRATEGI	23

PLAN FOR LESEOPPLÆRING VED MIDTUN SKOLE

Bergen kommunes visjon: Kompetanse for alle i mulighetens skole

Midtun skoles visjon: En trygg og inkluderende skole for alle i et miljø for læring og utvikling.

Kunnskapsløftet 2020

I overordnet del av læreplanen (LK20) står det at “Opplæringen skal sikre at elevene blir trygge språkbrukere, at de utvikler språklig identitet, og at de kan bruke språk for å tenke, skape mening, kommunisere og knytte bånd til andre. Språk gir oss tilhørighet og kulturell bevissthet” (LK20 overordnet del, s. 9).

I læreplanen har norskfaget et særlig ansvar for opplæringen i å kunne lese. Utviklingen av å kunne lese i norsk går fra den grunnleggende avkodingen til å lese, tolke og reflektere over tekster i ulike sjangere, for ulike formål og av ulik lengde og kompleksitet (LK20, s. 25). Lesing er en grunnleggende ferdighet i alle fag. På Midtun skole er alle pedagoger leselærere.

Sammen for kvalitet – læring og medvirkning

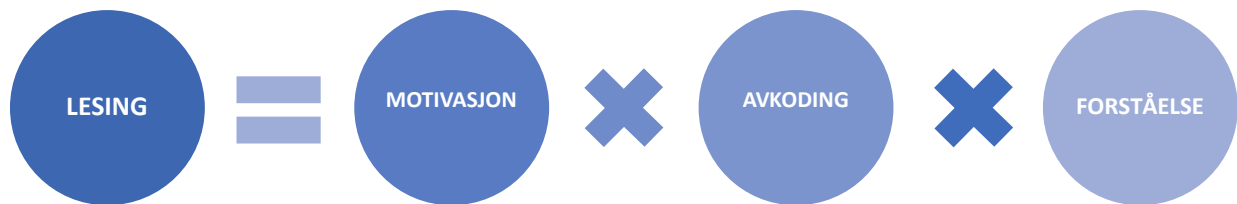
Sammen for kvalitet - læring og medvirkning, SFK-LM, er en kvalitetsutviklingsplan for bergensskolen som gjelder fra 2022 til 2027. I planen er to av målene at elevene skal utvikle kompetanser for **mestring** av eget liv, og at elevene skal **medvirke** i læringsarbeidet. Lesing er en grunnleggende ferdighet som er nødvendig for å mestre fag og kommunikasjon med andre. Medvirkning i læringsarbeidet skal stå sentralt på Midtun skole. Med medvirkning menes at elever og pedagoger skal samarbeide for at elevene skal oppleve mestring og oppnå gode læringsresultater.

Hva er lesing?

Lesing består av to hovedaspekter: avkoding og forståelse. Avkoding er den tekniske delen av lesing, som innebærer å gjenkjenne og uttale ord. Forståelse er evnen til å tolke og gi mening til det som blir lest. For at et barn skal lære å lese effektivt, må det mestre både avkoding og forståelse.

I tillegg til disse tekniske ferdighetene, spiller motivasjon en avgjørende rolle i leseutviklingen. Motivasjon danner grunnlaget for leseaktiviteten, da et motivert barn er mer tilbøyelig til å engasjere seg i lesing og dermed forbedre sine ferdigheter. Forskning viser at barn som er motiverte for å lese, ofte utvikler bedre leseferdigheter og har større glede av lesing.

Lesing kan derfor defineres slik:

Lesing som grunnleggende ferdighet i alle fag

Norsk	Elevene skal kunne lese og analysere ulike teksttyper, samt utvikle evnen til å reflektere over innhold og form.
Matematikk	Lesing av oppgaver og instruksjoner er essensielt for å forstå matematiske konsepter og løse problemer.
Naturfag	Elevene må kunne lese og tolke faglige tekster, inkludert diagrammer og tabeller, for å forstå naturvitenskapelige fenomener.
Samfunnsfag	Lesing av historiske kilder og samfunnsvitenskapelige tekster er viktig for å utvikle kritisk tenkning og forståelse av samfunn.
Engelsk	Elevene skal kunne lese og forstå engelskspråklige tekster, noe som er avgjørende for språklæring og kommunikasjon.
Kunst og håndverk	Lesing av instruksjoner og beskrivelser er nødvendig for å utføre kreative prosjekter og forstå kunstneriske uttrykk.
Musikk	Lesing av noter og musikkteori er viktig for å kunne tolke og fremføre musikk.

LESING PÅ MIDTUN SKOLE

På Midtun skole er alle lærere leselærere. Alle lærerne har i oppgave å skape et miljø der lesing er en naturlig og engasjerende del av elevenes hverdag i alle fag. For å oppnå dette, jobber vi etter Nasjonalt lesesenter sin nasjonale satsning «Tid for lesing». Alle lærere må ha fokus på tre viktige begreper i sine fag: tid, lesekondis og engasjement. Disse elementene er avgjørende for å utvikle gode lesevaner, leselyst og styrke elevenes leseferdigheter.

Tid

Noe av det viktigste vi kan gjøre for å bedre norske barn sine leseferdigheter, er å sette av tid i skolen. Å lese tekst er en viktig aktivitet, og det i alle fag. Husk at alle lærere er leselærere, og at tekster finnes overalt, både i papirboka, digitalt, innendørs og utendørs.

Lesekondis

Utholdenhet må trenes. Det gjelder også lesing. Å ha god lesekondis handler ikke om å lese raskest mulig, men om konsentrasjon og fokus over tid. Vi vet at det å trene på å lese lange, sammenhengende tekster over lang tid er særlig viktig i dag, når vi er omgitt av korte tekster og enkle budskap.

Engasjement

Skap engasjement rundt tekstarbeidet i skolen! Velg tekster som oppleves som nyttige og relevante, og som byr på interessante problemer. Dersom dere sammen går inn i teksten og snakker om den, blir elevene mer aktive og medvirkende i tekstarbeidet.

LESEPLANENS MÅL

Leseplanen skal bidra til at skolen:

- videreutvikler og sikrer kvaliteten på leseopplæringen
- styrker elevenes leseferdigheter og motivasjon for lesing
- forebygger lese- og skrivevansker
- systematisk følger opp leseutviklingen hos elevene
- fremmer elevenes læringsutbytte gjennom økt fokus på lesekompetanse blant personalet
- samarbeider med hjemmet om god leseutvikling
- utvikler kompetente og erfarne lesere

Leseplanen skal bidra til at elevene:

- har sikre og automatiserte avkodingsferdigheter
- har et mål med lesingen sin; hva, hvordan og hvorfor
- utvikler et godt ordforråd
- er aktive før, under og etter lesing
- bearbeider og organiserer tekst
- reflekterer og diskuterer innhold i ulike tekster
- leser en tekst hurtig og korrekt med god innlevelse
- har kunnskap, ferdigheter og kompetanse når de skal velge lese- og læringsstrategier

GODE LESERÅD TIL FORESATTE

Øv på bokstav-lyd-forbindelsen:

- Hjelp barnet med å forstå sammenhengen mellom bokstaver og lyder. Bruk aktiviteter som å skrive bokstaver på ryggen til barnet og la dem gjette lyden.

Snakk om innholdet i teksten:

- Oppmuntre barnet til å reflektere over hva de leser. Still spørsmål som: "Hva handler teksten om?" eller "Hva synes du om karakterene?"

Utvid ordforrådet:

- Snakk om hverdagslige emner og bruk nye ord. Dette gir barnet tilgang til flere ord og begreper, noe som er viktig for leseforståelse.

Still åpne spørsmål:

- Unngå ja/nei-spørsmål. Still spørsmål som inviterer til utdyping, som: "Hva gjorde du/lærte du på skolen i dag?" Dette fremmer språkbruk og refleksjon.

Les hele ord:

- Oppmuntre barnet til å lese ord som helhet i stedet for å stave dem. Dette kan gjøres ved å be dem se på ordet, lese det inni seg og så si det høyt.

Les høyt sammen:

- Les sammen med barnet for å gi dem en modell for hvordan lesing skal høres ut. Dette kan også være en fin måte å tilbringe tid sammen på.

La barnet skrive:

- Gi barnet muligheter til å skrive, enten det er på papir eller digitalt. Dette hjelper dem med å koble lyder til bokstaver og utvikle skriveferdigheter.

Høytlesning:

- Les bøker for barnet. Høytlesning gir tilgang til historier, fantasi og opplevelser som de kanskje ikke ville fått ellers, og det styrker båndet mellom dere.

Diskuter lesingen:

- Snakk om hva barnet har lest. Still spørsmål om hva som var lett eller vanskelig, og plukk ut ord som kan være utfordrende.

Vær en lesende rollemodell:

- Vis barnet at du også leser. Enten det er bøker, aviser eller magasiner, så er det viktig at de ser deg engasjert i lesing.

Nasjonalt lesesenter gir omfattende ressurser og forskning som støtter disse rådene:

[Nasjonalt lesesenter sine lesetips!](#)

[Ti leseråd til foreldre](#)

LESEPLAN FOR TRINNENE

1. TRINN

MÅL

Ved utgangen av 1. trinn skal elevene:

- kunne rime.
- kunne lytte ut første lyd, siste lyd og lyd inni ord.
- kunne lytte ut antall lyder i ord.
- kunne legge til og ta bort lyder i ord.
- kunne forstå sammenhengen mellom språklyder og bokstaver.
- kunne binde sammen oppleste lyder i korte, lydrette ord til ord.
- kunne lese- og skriveretningen.
- vite hva ord/setning er.
- kunne gjenkjenne, avkode og skrive bokstaver de har lært på tastatur.
- kunne skille mellom vokaler og konsonanter.
- kunne gjenkjenne noen vanlige ord som bilder, f.eks: her, er, og, som, jeg, vil, seg.
- kunne samtale om og gjenfortelle lest tekst.

TILTAK

Samarbeid skole - hjem

- Leseutviklingen skal være tema i utviklingssamtaler.

Hjemmet oppfordres til å:

- stimulere egne barns leseinteresser ved bl.a. å oppsøke biblioteket, ha egnet litteratur tilgjengelig i hjemmet.
- ha høytlesing for barnet hjemme minimum 15 minutter hver dag.
- følge opp barnets leselekser.
- lese og samtale om innhold i bøker.
- snakke om bokstaver og ord som omgir barnet i hverdagen.
- Si bokstavlyd ikke bokstavnavn når bokstavene skal øves på- da blir de lettere å trekke sammen etter hvert.
- bidra til å øke barnets lesekondis gjennom å legge til rette for lystbetont mengdetrening.
- vise interesse for barnets leseutvikling.
- støtte opp om skolens årlige leseaksjon.
- følge opp individuelle avtaler med skolen .

På skolen

Skolen skal:

- ha høytlesing for elevene med fokus på innhold, begreper og/eller litterære kjennetegn og samtaler hver dag.
- ha rammelek og frilek som legger til rette for utforskning og engasjement for bokstaver, lesing og skriving.
- modellere og vise fram hele leseprosessen:
 - aktivere forkunnskaper, se på bilder og overskrifter

- tenkestopp underveis, oppklaring, undring
- gjenfortelling, refleksjon i samtale og tegning
- la elevene bla/«lese» i bøker i klasserommet.
- ha fokus på å trene lesekondis.
- gi daglige møter med sanger, rim og regler.
- ha språkleker hver dag: rimleker, setninger og ord, stavelser, framlyder og fonemer.
- bruke fysiske spill og aktiviteter fra Aski Raski startpakken nivå 0, nivå 1 og nivå 2.
- ha korlesing fra programmet Aski Raski eller andre tekster.
- ha fokus på leseretning.
- modellere hvordan lesing er å trekke lyder sammen til ord.
- bruke alfabetkonkreter (klosser, kort, korker, plastilin) og tastatur.
- ha tekstsaking, felles og individuelt.
- bruke startsetninger, ordkort og bildekort som støtte i tekstsaking.
- gi oppgaver som å skrive brev, lister, beskjeder og andre meningsfylte tekster.
- gå gjennom tilpasset leselekse med hver elev en gang i uken.
- legge til rette for repetert lesing og mengdetrening.

Bibliotek

Skolen skal:

- gi veiledning ved valg av bok/billedbok.
- gi tid til å utforske og bla i bøker.
- gi tilgang til et stort utvalg alderstilpassede bøker i ulike sjangere.
- bidra til engasjement for lesing og utvikling av lesekondis.

EVALUERING

Skolen skal:

- observere og kartlegge fonologisk bevissthet gjennom språkleker.
- høre eleven i lesing hver uke for å observere og følge opp elevens utvikling av leseferdigheter.
- kartlegge bokastavkunnskapen med Aski Raski høst og vår.
- gjennomføre nasjonal kartleggingsprøve i lesing (våren).
- ha lese- og språkutvikling som tema i utviklingssamtalen (våren).

2. TRINN

MÅL

Ved utgangen av 2. trinn skal elevene:

- kunne gjenkjenne og gjenkalle store og små bokstaver.
- ha automatisert de enkle bokstav/lyd-assosiasjonene.
- kunne lese enkle lydrette ord ved hjelp av lydbindingsstrategien - fonologisk lesing.
- kunne avkode nonord ved hjelp av lydbindingsstrategien.
- kunne skille mellom vokaler og konsonanter.
- kunne gjenkjenne og lese noen av de mest høyfrekvente småordene, regelrette og uregelrette, som ordbilder.
- kunne utvikle leseferdighetene fra å benytte lyderingsmetoden, til å benytte stavelseslesing og ortografisk lesing.
- kunne lese og forstå enkle tekster og svare på tilhørende spørsmål.
- kunne utvikle skriveferdighetene fra lekeskriving, til å skrive ord, setninger til små fortellinger og faktasetninger.
- kunne avkode sammensatte grafem og diftonger. Innføre dem etter bokstavinnlæring, på samme måte som bokstavene.
- kunne lese tilpassede tekster med flyt og intonasjon.
- utvikle håndskrift ved å kunne skrive små og store bokstaver med stavskrift.
- kunne skrive enkle tekster for hånd og på tastatur.
- kunne skrive lydrette ord og noen ikke-lydrette ord.
- kunne skrive setninger med sammenheng.
- ha kunnskap om forskjellen på å skrive en faktatekst og en skjønnlitterær tekst.
- kunne bruke enkel rettskriving og tegnsetting i øvesituasjoner.

Tiltak

Samarbeid skole – hjem

- Leseopplæringen skal være tema i utviklingssamtaler.

Hjemmet oppfordres til å:

- stimulere egne barns leseinteresser ved bl.a. å oppsøke biblioteket, ha egnet litteratur tilgjengelig i hjemmet, foreldremedlesing og høytlesing for barnet hver dag.
- lese for og med barnet minimum 15 minutter daglig.
- bidra til å øke barnets lesekondis gjennom å legge til rette for lystbetont mengdetrening.
- høre barnet i leseleksen, samtale om innholdet i den og veilede barnet i lesingen.
- motivere og legge til rette for egenlesing.
- følge opp individuelle avtaler med skolen.
- støtte opp om skolens årlige leseaksjon.

På skolen

Skolen skal:

- ha høytlesing for elevene med fokus på innhold, begreper og/eller litterære kjennetegn og samtaler hver dag.

- gi tid til egenlesing hver dag.
- ha rammelek og frilek som legger til rette for utforsking og engasjement for bokstaver, lesing og skriving.
- modellere og vise fram hele leseprosessen:
 - aktivere forkunnskaper, se på bilder og overskrifter
 - tenkestopp underveis, oppklaring, undring
 - gjenfortelling, refleksjon i samtale og tegning
- samtale og reflektere med elevene om hensikt og mål for lesingen i samarbeid med lærer.
 - Før lesing:
 - kunne samtale om bilder og overskrift før lesingen
 - Under lesing:
 - kunne kjenne igjen noen bokstaver og enkle ord
 - kunne forstå innholdet
 - kunne spørre når det er noe de ikke forstår
 - Etter lesing:
 - kunne snakke om og stille spørsmål til det som er lest
 - kunne knytte det som leses til egne erfaringer og tidligere kunnskap
 - kunne gjenfortelle muntlig det som er lest
- la elevene bli kjent med ulike lesemåter og lesestrategier ut fra formål med lesingen.
- repetere alle bokstavene for elevene – både lyd og form.
- ha innøving av ordbilder/høyfrekvente småord.
- gi øvelse i å lese diftonger som én språklyd.
- bevisstgjøre hvordan vi lager /sj/-lyd, /kj/-lyd og /ng/-lyd.
- gjennomføre lesing av ordpar/ord som ligner hverandre for å skjerpe elevens observasjonsevne.
- ha øvelser som bevisstgjør forskjellen på vokal og konsonant.
- gi tilpasset og repetert leselekse.
- la elevene lese sammen jevnlig (lesepar, lese til lærer eller korlesing).
- modellere og trene systematisk på ulike strategier for avkoding: lydering, stavelseslesing, helordslesing.
- la elevene lese ulike sjangre av litteratur som for eksempel eventyr, fabel, fortelling, tegneserier, rim/regler, dikt og sakprosa.
- gi øvelse i å forstå innholdet i enkle, tilpassede tekster.
- legge til rette for lesing i alle fag.
- ha fokus på språk og begrepsforståelse i oppsummering av økter.
- ha fokus på håndskrift i egne tekster og oppgaver.
- bruke digitale verktøy i lesing og skriving
- ha fokus på enkle rettskrivingsregler og tegnsetting i øvesituasjoner.
- gi meningsfylte og lystbetonte skriveoppgaver som å skrive brev, lister, beskjeder, faktatekster, fortellinger, tegneserier og andre tekster.

Bibliotek

Skolen skal:

- ha faste lånerutiner for trinnet.
- gi veiledning ved valg av bøker for å sikre nivåtilpasset litteratur.
- gi tid til å utforske og bla i bøker.
- sørge for at elevene har en bok tilgjengelig i egen hylle/skuff.

- ha lydbøker tilgjengelig.
- ha bøker til hjemlån.
- skape engasjement for lesing og trene på lesekondis.

EVALUERING

Skolen skal:

- observere og kartlegge fonologisk bevissthet gjennom språkleker.
- kartlegge bokstavekunnskapen og leseferdighetene med Aski Raski høst og vår.
- høre eleven i lesing hver uke for å observere og følge opp elevens utvikling av leseferdigheter.
- ha lese- og språkutvikling som tema i utviklingssamtalen.

3. TRINN

MÅL

Ved utgangen av 3. trinn skal elevene:

- kunne høyfrekvente ord som ordbilder.
- kunne bruke ortografisk lesestrategi i stadig større omfang.
- kunne lese komplekse og lange ord ved hjelp av fonologisk strategi.
- kunne avkode nonord ved hjelp av fonologisk strategi.
- kunne forskjellen på vokal og konsonant.
- ha kunnskap om lesing av ord med komplekse grafemer og enkel/dobbel konsonant.
- kjenne til og ta i bruk ulike lesemåter og lesestrategier ut fra formål med teksten.
- kunne lese tekster av ulike sjangre.
- kunne lese og hente informasjon fra enkle fagtekster.
- kunne fremføre egne tekster.
- lytte til høytlesning med fokus på innhold, begreper og/eller litterære kjennetegn, og samtale rundt teksten.

TILTAK

Samarbeid skole - hjem

- Leseopplæring skal være tema på utviklingssamtalen.

Hjemmet oppfordres til å:

- lese for og med barnet minimum 15 minutter daglig.
- følge opp barnets leselekse.
- stimulere barnets leseinteresse og hjelpe dem til å finne egnet litteratur.
- bidra til å øke barnets lesekondis gjennom å legge til rette for lystbetont mengdetrening.
- motivere og legge til rette for egenlesing.
- følge opp individuelle avtaler med skolen.
- støtte opp om skolens årlige leseaksjon.

På skolen

Skolen skal:

- ha innøving av høyfrekvente ord.
- ha leseøvelser av ord med enkel/dobbel konsonant.
- ha leseøvelser av ord med komplekse grafemer og diftonger.
- ha fokus på stavelseslesing
- ha høytlesing med vekt på litterær samtale, intonasjon og pause ved punktum.
- ha høytlesing av ulike sjangre.
- sørge for repetert lesing
- ha korlesing/medlesing
- samtale med elevene om teksten vi leser, bestemme sjanger og oppsummere innhold.
- la elevene lese høyt for en voksen ukentlig.

- la elevene lese egenprodusert tekst for en voksen og få mulighet til å lese for medelever.
- la elevene bli kjent med ulike lesemåter og lesestrategier.
- La elevene øve på å besvare spørsmål skriftlig til lest tekst.
- utvide ordforråd og begrepsapparat gjennom lesing av tekst.
- gi øvelse i å finne og hente ut informasjon i en tekst i alle fag
- bruke digitale verktøy i lesing og skriving
- gi øvelse i å kunne lese og forstå tilpassede tekster i ulike sjangre.

Bibliotek

Skolen skal:

- ha faste lånerutiner for trinnet.
- gi veiledning ved valg av bøker for å sikre nivåtilpasset litteratur.
- gi tid til å utforske og bla i bøker.
- sørge for at elevene har en bok tilgjengelig i egen hylle/skuff.
- ha lydbøker tilgjengelig.
- ha bøker til hjemlån.
- skape engasjement for lesing og trene på lesekondis.

EVALUERING

Skolen skal:

- kartlegge leseferdighetene med Aski Raski høst og vår.
- høre eleven i lesing hver uke for å observere og følge opp elevens utvikling av leseferdigheter.
- gjennomføre kartleggingsprøve fra Udir
- ha leseutvikling som tema i utviklingssamtalen.

4. TRINN

MÅL

Ved utgangen av 4. trinn skal elevene:

- kunne bruke ortografisk lesestrategi og kunne lese stadig flere ord som ordbilder.
- ha automatisert ordavkodingen i stadig støtte grad.
- kunne lese enkel/dobbel konsonant.
- kunne lese tekst med intonasjon og naturlig pause ved punktum.
- ha automatisert komplekse grafemer (skj, kj, hj, ng).
- ha videreutviklet strategier for lesing av vanskelige ord og strategier for forståelse av tekst.
- være bevisst på å lese overskrifter, margtekster og bildetekst.
- kunne regler for rettskriving og tegnsetting.
- kunne oppsummere/gjenfortelle innholdet i en tekst.
- lytte til høytlesning med fokus på innhold, begreper og/eller litterære kjennetegn, og samtale rundt teksten.
- kunne lese tekster med ulike sjangre.
- velge lese måte og lesestrategi ut fra formål med teksten.

TILTAK

Samarbeid skole - hjem

- Leseopplæring skal være tema på foreldremøter og utviklingssamtaler.

Hjemmet oppfordres til å:

- stimulere egne barns leseinteresser.
- følge opp barnets leselekser.
- samtale hjemme om det som leses.
- følge opp individuelle avtaler med skolen.
- motivere og legge til rette for egenlesing.
- støtte opp om skolens årlige leseaksjon.

På skolen

Skolen skal:

- ha innøving av høyfrekvente ord.
- ha høytlesing med vekt på litterær samtale, intonasjon og naturlig pause.
- ha leseøvelser av ord med komplekse grafemer.
- ha lesing av lange og sammensatte ord.
- sette av tid til egenlesing
- ha repetert lesing.
- ha korlesing/medlesing.
- la elevene lese høyt for en voksen ukentlig.
- ha god tilgang på bøker i klasserommet
- la elevene samtale om/utveksle erfaring om leste tekster.
- la elevene bli kjent med ulike tekstsjangre og utvikle ordforråd.

- legge til rette for utvikling av leselyst og lesekondis.
- la elevene bli kjent med ulike lesemåter og lesestrategier.
- gi øvelse i å finne informasjon i en tekst og andre kilder.
- gi øvelse i å kunne lese og forstå tilpassede tekster i ulike sjangre.
- la elevene lese høyt for en voksen ukentlig.
- bruke digitale verktøy i lesing og skriving.
- kunne lage og besvare spørsmål skriftlig til lest tekst.
- la elevene fremføre egne tekster for andre.
- ha rik og variert tilgang på tilpasset lærestoff, skjønnlitteratur og faglitteratur.

Bibliotek

Skolen skal:

- ha faste lånerutiner for trinnet.
- gi veiledning ved valg av bøker for å sikre nivåtilpasset litteratur.
- gi tid til å utforske og bla i bøker.
- sørge for at elevene har en bok tilgjengelig i egen hylle/skuff.
- ha lydbøker tilgjengelig.
- ha bøker til hjemlån.
- skape engasjement for lesing og trene på lesekondis.

EVALUERING

Skolen skal:

- kartlegge leseferdighetene med Aski Raski høst og vår.
- høre eleven i lesing hver uke for å observere og følge opp elevens utvikling av leseferdigheter og lesestrategier.
- gjennomføre setningsleseprøven – S40
- gjennomføre ordkjede-testen
- gjennomføre 100-ordsdiktat
- ha leseutvikling som tema i utviklingssamtalen.

5. TRINN

MÅL

Ved utgangen av 5.trinn skal elevene:

- mestre ortografisk lesing i stadig større grad.
- kunne lese høyfrekvente ord.
- bruke fonologisk strategi ved vanskelige og ukjente ord.
- kunne lese tekster med intonasjon og naturlig pause ved tegnsetting.
- kunne gjenfortelle, lage og svare på spørsmål til innhold i tekst.
- kunne gjenkjenne ordene i en tekst effektivt og riktig slik at teksten gir mening.
- overvåke egen lesing, lese om igjen og korrigere seg selv.
- kunne velge lese måte og lesestrategi ut fra formål med teksten.

TILTAK

Samarbeid skole-hjem

Leseopplæring skal være tema utviklingssamtaler.

Hjemmet oppfordres til å:

- vise interesse for og høre barnet i den daglige leseleksen.
- vise interesse for barnets litteraturvalg, samtale om lesingen og innholdet i teksten.
- motivere og legge til rette for egenlesing.
- følge opp individuelle avtaler med skolen.
- støtte opp om skolens årlige leseaksjon.

På skolen

Skolen skal:

- ha øvelse i å lese komplekse og lange ord.
- ha høytlesing.
- arbeide med lesestrategier:
 - lese for å lære
 - lese for å gjøre
 - lese for å oppleve
- gi øvelse i å bruke ulike strategier for lesing av ulike tekster.
- la elevene lese både kjent og ukjent tekst høyt for en voksen ukentlig.
- gi øvelse i å kunne velge lese måte og lesestrategi ut fra formål med teksten.
- gi tid til egenlesing.
- ha fokus på lesing og arbeide med leseforståelse i alle fag.
- samtale om virkemidler for å bruke i egne tekster.

Bibliotek

Skolen skal:

- ha faste lånerutiner for trinnet.
- gi veiledning ved valg av bøker for å sikre nivåtilpasset litteratur.
- gi tid til å utforske og bla i bøker.
- sørge for at elevene har en bok tilgjengelig i egen hylle/skuff.
- ha lydbøker tilgjengelig.

- ha bøker til hjemlån.
- skape engasjement for lesing og trene på lesekondis.

EVALUERING

Skolen skal:

- kartlegge leseferdighetene med Aski Raski høst og vår.
- høre eleven i lesing hver uke for å observere og følge opp elevens utvikling av leseferdigheter og lesestrategier.
- gjennomføre kartleggingsprøve fra Udir.
- ha responsarbeid.
- ha leseutvikling som tema i utviklingssamtalen.

6. TRINN

MÅL

Ved utgangen av 6.trinn skal elevene:

- mestre ortografisk lesing
- kunne lese alle høyfrekvente ord rett
- mestre lesing av ukjente, lange eller sammensatte ord
- kunne lese tekster med intonasjon og naturlig pause ved tegnsetting.
- kunne gjenfortelle, lage og svare på spørsmål til innhold i tekst.
- lese tekster med forståelse.
- kunne gjenkjenne ordene i en tekst effektivt og riktig slik at teksten gir mening.
- kunne overvåke egen lesing, lese om igjen og korrigere seg selv.
- kunne velge lese måte og lesestrategi ut fra formål med teksten.

TILTAK

Samarbeid skole-hjem

Lese- og skriveutviklingen skal være tema i utviklingssamtaler.

Hjemmet oppfordres til å:

- vise interesse for og høre barnet i leseleksen
- vise interesse for barnets litteraturvalg, samtale om lesingen og innholdet i teksten.
- motivere og legge til rette for egenlesing.
- følge opp individuelle avtaler med skolen.
- støtte opp om skolens årlige leseaksjon.

På skolen

Skolen skal:

- gi lesetrening av ukjente, lange eller sammensatte ord
- ha høytlesing
- arbeide med lesestrategier
 - lese for å lære
 - lese for å gjøre
 - lese for å oppleve
- gi øvelse i å bruke ulike strategier for lesing av ulike tekster.
- la elevene lese både kjent og ukjent tekst høyt for en voksen ukentlig.
- la elevene lese aviser under avisuken.
- ha faste leseøkter i uken
- gi tid til egenlesing
- ha fokus på lesing i alle fag, og arbeide med leseforståelse
- samtale om virkemidler for å bruke i egne tekster.
- beskrive og anbefale bøker du har lest.

Bibliotek

Skolen skal:

- ha faste lånerutiner for trinnet.

- gi veiledning ved valg av bøker for å sikre nivåtilpasset litteratur.
- gi tid til å utforske og bla i bøker.
- sørge for at elevene har en bok tilgjengelig i egen hylle/skuff.
- ha lydbøker tilgjengelig.
- ha bøker til hjemlån.
- skape engasjement for lesing og trene på lesekondis.

EVALUERING

Skolen skal:

- kartlegge leseferdighetene med Aski Raski høst og vår.
- høre eleven i lesing hver uke for å observere og følge opp elevens utvikling av leseferdigheter og lesestrategier.
- ha responsarbeid.
- ha leseutvikling som tema i utviklingssamtalen.

7. TRINN

MÅL

Ved utgangen av 7.trinn skal elevene:

- ha automatisert ortografisk lesing.
- ha økt lesehastighet på stadig vanskeligere tekster uten at det går ut over leseflyt og forståelse.
- kunne lese tekster av ulike sjangere og samtale om formål, form og innhold.
- kunne lese hele avsnitt flytende med god intonasjon.
- kunne lese og forstå, også lange og kompliserte setninger.
- kunne lese og følge skriftlige oppgaver og instruksjoner.
- overvåke egen lesing, lese om igjen og korrigere seg selv.
- kunne benytte effektive lesestrategier ved lesing av ukjente ord.
- kunne drøfte og vurdere skjønnlitterære tekster med utgangspunkt i egne opplevelser.
- kunne bruke fagspråk og kunnskap om ordklasser og setningsoppbygging i samtaler om egne og andres tekster.
- velge lese måte og lesestrategi ut fra formål med teksten.

TILTAK

Samarbeid skole-hjem

Lese- og skriveutvikling skal være tema i utviklingssamtaler.

Hjemmet oppfordres til å:

- vise interesse for og høre barnet i leseleksen.
- vise interesse for barnets litteraturvalg, samtale om lesingen og innholdet i teksten.
- motivere og legge til rette for egenlesing.
- følge opp individuelle avtaler med skolen.
- støtte opp om skolens årlige leseaksjon.

På skolen

Skolen skal:

- ha faste leseøkter i uken
- ha fokus på lesing i alle fag, og arbeide med leseforståelse
- gi øvelse i å bruke ulike lesestrategier for ulike tekster og formål
- la elevene drøfte og vurdere tekster i plenum/grupper
- la elevene lytte til andre og uttrykke og grunngi egne synspunkter i fagtekster og skjønnlitteratur
- la elevene lytte til høytlesing/lydbok ukentlig
- arbeide med leseforståelse
- ha lesing av utvalgte tekster med klassesamtale, analyse og skriving
- arbeide med ulike bokanmeldelser/filmanmeldelser, biografier av forfattere
- benytte digitale verktøy i behandling av tekst

- la elevene skrive egne tekster av ulike sjangere med bruk av modelltekster og skriverammer

Bibliotek

Skolen skal:

- ha faste lånerutiner for trinnet.
- gi veiledning ved valg av bøker for å sikre nivåtilpasset litteratur.
- gi tid til å utforske og bla i bøker.
- sørge for at elevene har en bok tilgjengelig i egen hylle/skuff.
- ha lydbøker tilgjengelig.
- ha bøker til hjemlån.
- skape engasjement for lesing og trene på lesekondis.

EVALUERING

Skolen skal:

- ha leseutvikling som tema i utviklingssamtalen
- kartlegge leseferdighetene med Aski Raski høst og vår.
- høre eleven i lesing hver uke for å observere og følge opp elevens utvikling av leseferdigheter og lesestrategier.
- gjennomføre setningsleseprøven – S40.
- gjennomføre ordkjede-testen.
- gjennomføre 100-ordsdiktat.
- ha responsarbeid.

OVERSIKT OVER LESEMÅTER

Lesemåte	Beskrivelse	Formål
Skumlesing	Rask gjennomgang av teksten for å få en generell forståelse.	For å danne seg et overblikk over innholdet før dypere lesing.
Nærlesing	Grundig lesing av teksten for å forstå detaljer og nyanser.	For å analysere og tolke innholdet mer inngående.
Hurtiglesing	Rask lesing for å finne spesifikk informasjon eller svare på konkrete spørsmål.	For å effektivt hente ut informasjon uten å lese alt i detalj.
Høytlesing	Lesing av teksten høyt, enten av læreren eller eleven selv.	For å utvikle intonasjon, flyt og forståelse av tekstens rytme.
Samarbeidslesing	Lesing i grupper der elevene diskuterer og deler tanker om teksten.	For å fremme samarbeid og dypere forståelse gjennom diskusjon.
Refleksjonslesing	Lesing med fokus på å reflektere over innholdet og egne tanker om teksten.	For å utvikle kritisk tenkning og personlig tilknytning til teksten.
Kreativ lesing	Lesing som inspirerer til kreativitet, for eksempel ved å lage egne historier basert på teksten.	For å stimulere fantasi og kreativitet i forhold til det leste.
Korlesing	Lesing i kor i gruppe.	For å modellere riktig lesemåte og for repetert lesing sammen med andre.
Medlesing	Lesing i par, gjerne sammen med en voksen.	For å modellere riktig lesemåte og for repetert lesing sammen med andre.

OVERSIKT OVER LESESTRATEGI

1. – 3. trinn

Hva	Beskrivelse	Spørsmål
Superblikk	Se på overskrift, bilder og bildetekst.	Hva tror du teksten kommer til å handle om?
Alt jeg vet	Spør deg selv hva du vet om emnet fra før.	Hva vet jeg om dette fra før?
Lesemåte	Bruk ulike lesemåter på vanskelige ord:	Les bokstav for bokstav Les stavelser. Finn deler av ord. Les helord.
Tenkestopp	Stopp og tenk under lesing.	Hva forstår jeg? Hva er vanskelig? Er det noen ord jeg ikke forstår?
Oppsummering	Spør deg selv etter lesing.	Hva har jeg lest om? Hva har jeg lært? Hva lurer jeg på?

4. – 7. trinn

Hva	Beskrivelse	Spørsmål
Superblikk	Se på overskrifter, bilder, bildetekst, faktabokser og ordforklaringer.	Hva slags tekst er det? Hvilken informasjon får jeg av å lese de ulike delene? Hva tror jeg teksten handler om?
Alt jeg vet	Reflektere over hva man vet fra før og stille spørsmål.	Hva vet jeg om dette fra før? Hva lurer jeg på? Still minst ett spørsmål.
Lesemåte	Vurdere hvorfor man leser teksten og velge passende lese­måte (letelese, oversikt­lese eller dybdelese).	Leser jeg denne teksten for å lære noe nytt, søke etter bestemte opplysninger, eller skaffe meg oversikt?
Tenkestopp	Stopp og tenk under lesing.	Hva kan jeg fra før, og hva er nytt? Er det noe annet jeg lurer på? Hva tror jeg teksten handler om videre?
Oppsummering	Gjenfortell det viktigste, lag forklaringer til nye ord, lag et tanke­kart eller en tegneserie, skriv et sammendrag.	Hva er det viktigste jeg har lest?